

Yer kürəsi sonsuz kainatda çox kiçik bir səma cismi olsa da, bu gün milyardlarla insanın yaşadığı və fəaliyyət göstərdiyi doğma "ev"imizdir. Ulu Tanrı yaşıl planetimizi də bizim yaşayab-yaratmamız üçün hər cür şəraitlə və maddi nemətlərlə təmin etmişdir. Yer kürəsi özünə bənzər digər planetlərlə müqayisədə, həqiqətən, də çox gözəl və əsrəngizdir – mavi dənizlər, bol sulu çaylar, göy üzünün aynası göllər, başıqarlı, vüqarlı dağlar, zümrüd meşələr və başqa təbiət gözəllikləri bizə bəlli olan göy cisimlərinin heç birində mövcud deyil.

Xoşbəhtlikdən, Vətənimiz Azərbaycan bu füsunkar Yer kürəsinin ele bir ərazisində yerləşir ki, Yaradan bu bölgədən öz səxavətini qətiyyətlə əsirgəməyib. Bu, bəlkə də, yerləşdiyimiz coğrafiyanın aurası, gözəlliyi, torpaqlarımızın bəri-bərəketli ilə bağlıdır, ola da bilsin

Qurdur, Seyidli, Culfalar, Quyuluq, Çuxur, Dördlər Qurdu, Hacı Yusifli, Dörd çinar, Çöl qala, Mərdinli, Saatlı, Kəçəri, Mamayı, Xoca Mərcanlı, Dəmirçi, Hamam qabağı və Təzə məhəllə. Onlar şərti olaraq yuxarı və aşağı məhəllələrə bölünürdü. Şəhərin sonralar tikilmiş qərb

eden bir neçə şair iştirak edirdi. Ümumi Şuşa ədəbi məclisinin yaradılması məqsədilə müvafiq şəraitli olan ev və maddi təminat zəruri idi. 1872-ci ildə Xurşidbanu Nəvəvanın rəhbərliyi ilə vahid bir məclis yaradıldı. Onu "Məclisi üns" ("Dostluq məclisi") adlandırdılar.

Araşdırmalara əsasən, ustad tarzen Sadiqanının məhərrəti gənc musiqiçilər və xanəndələr üçün əla bir məktəb idi. XIX əsrin 90-cı illərində Şuşada onun rəhbərliyi altında milli musiqi ansambli yaradılmışdı. Ansamblda ən tanınmış xanəndələr, tarzenlər, kamaçacılar, tütək, balaban, qoşanağara və zurna ifaçıları iştirak edirdilər. Hətta iki qız da ansambılın iştirakçısı idi. Onlar Azərbaycan rəqslərini ifa edirdilər. XIX əsrin axırlarında Şuşada Xandamirovun teatrında maarifpərvər yazıçı Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin rəhbərliyi ilə

Qarabağın tacı olan Şuşa xalqımız üçün müqəddəs və əziz məkandır. Şuşa sevgisi hər bir azərbaycanlının mənəvi varlığının ayrılmaz parçasıdır.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Şuşa milli mədəniyyətimizin qədim və zəngin beşiyidir

ki, xalqımızın istedadı, mərdliyi, qonaqpərvərliyi ilə əlaqəlidir. Hər halda, Azərbaycan dünyaya qədim dövrlərdən indiyə qədər ele dahi şəxslər bəxş etmişdir ki, onların həyat və yaradıcılığı bu gün də heyret doğurur. Biz başa düşürük Nizami Gəncəvi, İmadeddin Nesimi, Məhəmməd Füzuli, Nəsirəddin Tusi, Saib Təbrizi, Mirza Kazım bəy, Lütfi Zadə, Üzeyir Hacıbəyli, Qara Qarayev, Tahir Salahov ... kimi neçə-neçə böyük sənətkarlar vermişik. Bu şəxslərin hər birinin ümumbəşəri əsərləri özərləndirən sonra gələnlər üçün böyük yaradıcılıq məktəbi, zəngin mənbə olmuşdur.

Bu baxımdan, qədim Şuşa şəhəri yetirdiyi görkəmli elm və sənət adamlarının çoxluğu ilə yurdumuzun mədəniyyət paytaxtı statusu qazanmışdır. "Qafqazın sənət məbədi", "Kiçik Paris", "Şərqi konservatoriyası" və "Azərbaycan musiqisinin beşiyi" kimi titullara layiq görülməyi bu şəhər məşhur şairləri, yazıçıları, bəstəkarları, xanəndələri, ifaçıları ilə nəinki milli, eləcə də beşəri mədəniyyəti zənginləşdirib, dünya yaradıcılıq xəzinəsinə sambalı töhfələr verib. Aparılan tədqiqatlara əsasən, XIX yüzillikdə Şuşada 95 şair, 22 musiqişünas, 38 xanəndə, 19 xəttat, 16 nəqqaş, 8 memar, 5 astronom, 16 hakim, 42-ye qədr müəllim və s. olmuşdur.

1992-ci ildə Şuşa ermənilər tərəfindən işğal olunana qədər şəhərdə 600-ə yaxın tarixi memarlıq abidəsi – Pənəhəli xanın sarayı, Yuxarı Gövhər ağa məscidi, Aşağı Gövhər ağa məscidi, Xurşidbanu Nəvəvanın evi, Molla Pənəh Vaqifin məqbərəsi, 7 məktəbəqədər uşaq müəssisəsi, 22 ümumtəhsil məktəbi, mədəni-maarif və kənd təsərrüfatı texnikumları, orta ixtisas musiqi məktəbi, 8 mədəniyyət evi, 22 klub, 31 kitabxana, 2 kinoteatr, 8 muzey, o cümlədən Şuşa Tarix Diyarşünaslıq Muzeyi, Azərbaycan Xalça Muzeyinin filiali, Xalq Təbii Sənət Muzeyi, Qarabağ Dövlət Tarix Muzeyi və Qafqazda yeganə Şərq musiqi alətləri fabriki var idi. Bütün bunlar işğalçılar tərəfindən dağıdılmış, nadir sənət inciləri talanmış və məhv edilmişdir.

Ulu öndər Heydər Əliyev həmişə deyirdi ki, Şuşa Azərbaycanın ən əziz və böyük tarixi olan bir guşəsidir. Şuşanı yarananlar, Şuşa şəhərinin quranları, Şuşa qalasını tikənlər Azərbaycan torpağının sahibləri olmuşlar. Babalarımız Qarabağ torpağının daim qorunması, gələcək nəsillərə saxlanması üçün Şuşa şəhərini, qalasını yadadılar. Bu, Azərbaycan xalqının, ecdadlarımızın yaratdığı böyük abidədir, təkcə şəhər deyil, böyük bir tarixi abidədir: "Şuşa Azərbaycanın incisi, Qarabağın gözdür, bizim qədim abidələrimiz olan, qədim dövlətçiliyimizin şəhəridir. Şuşa böyük tarixə malik şəhərdir".

1752-ci ildə Pənəhəli xan tərəfindən Şuşa qalasının əsası qoyulduqdan sonra onun şərq hissəsinin – qədim Şuşanın tikintisinə başlanılmışdır. Qayalarla əhatə olunmuş sıx meşədə alınmaz qala inşa edilmişdir. Paytaxt əvvəlcə Pənəhəli xanın şərfinə Pənəhəabad, sonra isə Şuşa adlandırılmışdır. Qala divarlarının və şəhərin tikintisində Azərbaycanın hər yerindən gəlmiş memarlar iştirak etmişdilər. Ətraf kəndlərin sakinləri yeni paytaxta köçmüşdülər. Qalada Xan sarayları, məscidlər, hamamlar tikilmişdi. Burada Azərbaycan türklərinin məskunlaşdıqları 17 məhəllə var idi:

hissəsini, əsasən, xristianlar – ermənilər, ruslar və gürcülər məskunlaşdırmışdılar.

Şuşa şəhəri buradan İrana, İrəvandan Türkiyəyə və Gəncədən Tiflisə gedən Cənubi Qafqaz karvan yollarının qovuşduğu Nizami Gəncəvi, İmadeddin Nesimi, Məhəmməd Füzuli, Nəsirəddin Tusi, Saib Təbrizi, Mirza Kazım bəy, Lütfi Zadə, Üzeyir Hacıbəyli, Qara Qarayev, Tahir Salahov ... kimi neçə-neçə böyük sənətkarlar vermişik. Bu şəxslərin hər birinin ümumbəşəri əsərləri özərləndirən sonra gələnlər üçün böyük yaradıcılıq məktəbi, zəngin mənbə olmuşdur.

Bu baxımdan, qədim Şuşa şəhəri yetirdiyi görkəmli elm və sənət adamlarının çoxluğu ilə yurdumuzun mədəniyyət paytaxtı statusu qazanmışdır. "Qafqazın sənət məbədi", "Kiçik Paris", "Şərqi konservatoriyası" və "Azərbaycan musiqisinin beşiyi" kimi titullara layiq görülməyi bu şəhər məşhur şairləri, yazıçıları, bəstəkarları, xanəndələri, ifaçıları ilə nəinki milli, eləcə də beşəri mədəniyyəti zənginləşdirib, dünya yaradıcılıq xəzinəsinə sambalı töhfələr verib. Aparılan tədqiqatlara əsasən, XIX yüzillikdə Şuşada 95 şair, 22 musiqişünas, 38 xanəndə, 19 xəttat, 16 nəqqaş, 8 memar, 5 astronom, 16 hakim, 42-ye qədr müəllim və s. olmuşdur.

1992-ci ildə Şuşa ermənilər tərəfindən işğal olunana qədər şəhərdə 600-ə yaxın tarixi memarlıq abidəsi – Pənəhəli xanın sarayı, Yuxarı Gövhər ağa məscidi, Aşağı Gövhər ağa məscidi, Xurşidbanu Nəvəvanın evi, Molla Pənəh Vaqifin məqbərəsi, 7 məktəbəqədər uşaq müəssisəsi, 22 ümumtəhsil məktəbi, mədəni-maarif və kənd təsərrüfatı texnikumları, orta ixtisas musiqi məktəbi, 8 mədəniyyət evi, 22 klub, 31 kitabxana, 2 kinoteatr, 8 muzey, o cümlədən Şuşa Tarix Diyarşünaslıq Muzeyi, Azərbaycan Xalça Muzeyinin filiali, Xalq Təbii Sənət Muzeyi, Qarabağ Dövlət Tarix Muzeyi və Qafqazda yeganə Şərq musiqi alətləri fabriki var idi. Bütün bunlar işğalçılar tərəfindən dağıdılmış, nadir sənət inciləri talanmış və məhv edilmişdir.

Ulu öndər Heydər Əliyev həmişə deyirdi ki, Şuşa Azərbaycanın ən əziz və böyük tarixi olan bir guşəsidir. Şuşanı yarananlar, Şuşa şəhərinin quranları, Şuşa qalasını tikənlər Azərbaycan torpağının sahibləri olmuşlar. Babalarımız Qarabağ torpağının daim qorunması, gələcək nəsillərə saxlanması üçün Şuşa şəhərini, qalasını yadadılar. Bu, Azərbaycan xalqının, ecdadlarımızın yaratdığı böyük abidədir, təkcə şəhər deyil, böyük bir tarixi abidədir: "Şuşa Azərbaycanın incisi, Qarabağın gözdür, bizim qədim abidələrimiz olan, qədim dövlətçiliyimizin şəhəridir. Şuşa böyük tarixə malik şəhərdir".

1752-ci ildə Pənəhəli xan tərəfindən Şuşa qalasının əsası qoyulduqdan sonra onun şərq hissəsinin – qədim Şuşanın tikintisinə başlanılmışdır. Qayalarla əhatə olunmuş sıx meşədə alınmaz qala inşa edilmişdir. Paytaxt əvvəlcə Pənəhəli xanın şərfinə Pənəhəabad, sonra isə Şuşa adlandırılmışdır. Qala divarlarının və şəhərin tikintisində Azərbaycanın hər yerindən gəlmiş memarlar iştirak etmişdilər. Ətraf kəndlərin sakinləri yeni paytaxta köçmüşdülər. Qalada Xan sarayları, məscidlər, hamamlar tikilmişdi. Burada Azərbaycan türklərinin məskunlaşdıqları 17 məhəllə var idi:

tamaşalar səhnələşdirilirdi, Şərq musiqisi konsertləri təşkil olunurdu. Böyük populyarlıq qazanmış Keçəcioğlu Məhəmməd bu konsertlərdə muğam ustaları ilə birgə çıxış edirdi.

1813-cü ilin Gülüstan və 1828-ci ilin Türkmənçay müqavilələri ilə Azərbaycanın ikiye bölünməsi Şimali Azərbaycan torpaqlarının erməniləşdirilməsi prosesini sürətləndirmişdi. XIX əsrin ikinci yarısından ermənilərin azərbaycanlılara qarşı soyqırımını təşkilatlanmış şəkildə və planlı siyasət kimi aparılmışdır. Birinci

"türksüz Ermənistan" çevirmək planlarının gerçəkləşdirilməsi üçün əlverişli şəraitin yarandığını zənn edən Ermənistan SSR rəhbərliyi qanlı cinayət əməllərini məqsədyönlü şəkildə həyata keçirməyə başladı. Ermənistanın 1988–1992-ci illərdə planlı olaraq həyata keçirdiyi etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində tarixən həmin ərazidə yaşayan 250 min nəfər azərbaycanlı öz doğma yurdlarından qovuldu.

1988-ci ildən etibarən Azərbaycanın ayrılmaz tərkib

rayonları... nəhayət, alınmaz qala, Qarabağın ürəyi - gözəl və qədim Şuşa azadlığa qovuşdu!

2020-ci il noyabrın 8-də rəşadətli Azərbaycan Ordusunun igidlilə apardığı, dünyanın herb tarixinə düşən döyüşlərindən sonra Şuşa şəhərini düşməndən azad etməsi nəticəsində uğurlu Azərbaycan bayrağı artıq bu füsunkar şəhərimizdə də işğaldan qurtulmuşdur. Məhz Şuşa azad edildikdən sonra Ermənistan yeganə çıxış yolunu kapitulyasiya olduğunu, nəhayət, qəbul etmək məcburiyyətində qaldı. Müzəffər Azərbaycan Ordusu qarşı tərəfin ən möhkəm istehkamlarını qəhrəmancasına darmadağın edərək Qarabağ dağlarının zirvəsini - milli kimliyimiz, qürurumuz, qeyrət və məniyyətimizin rəmzi olan, 28 il həsrət qaldığımız qədim Şuşamızı, Cıdır düzündü, İla bulduğünü, Xarabülbülümüzü öz canı və qanı bahasına yenidən və əbədi olaraq fəth etdi.

İkinci Qarabağ müharibəsinin başladığı ilk gündən Ermənistanın kapitulyasiyasına qədər olan 44 gün ərzində Azərbaycanın yanında olan qardaş Türkiyə post-müharibə dövründə də dövlətimizi və xalqımızı siyasi və mənəvi cəhətdən dəstəkləməkdə davam etməkdədir. Ötən ilin yayında Azərbaycanca sferədə olmuş Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdöğən iyunun 15-də Qarabağı da ziyarət etdi və bu tarixi səfər zamanı qədim Şuşada Azərbaycanla Türkiyə arasında mütəfəhlik münasibətlərinə dair Bəyannamə imzaladı. Prezidentlər İlham Əliyev və Rəcəb Tayyib Ərdöğən imzaladığıqları və "Şuşa Bəyannaməsi" adlanan bu mühüm sənəd ikitərəfli münasibətlərin ən yüksək həddə çatdırılacağına əhəmiyyətli edir. Belə ki, bəyannaməyə əsasən, Türkiyə və Azərbaycan arasında hər hansı birinə üçüncü ölkə tərəfindən təhlükə olacağı təqdirdə bu ölkələr bir-birini qorumaq üçün birgə fəaliyyət göstərəcəklər.

Bəyannamədə göstərilir ki, hər iki ölkənin Təhlükəsizlik Şuraları arasında milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə ortaq toplantılar keçiriləcək. Türkiyə ilə Azərbaycan arasında həyatımızın ən müxtəlif sahələrində olduğu kimi, hərbi sahədə də sıx əməkdaşlıq var. Hər iki ölkənin ərazisində mütəmadi birgə hərbi təlimlər keçirilir, hərbi texniki sahədə də əlaqələr getdikcə güclənir. Lakin, bu münasibətlərin Təhlükəsizlik Şuraları səviyyəsinə çatdırılması o deməkdir ki, iki qardaş ölkənin müdafiə və təhlükəsizlik siyasətləri bundan sonra koordinasiya olunacaq, regional və beynəlxalq təhlükəsizlik məsələləri də mütəmadi olaraq müzakirə ediləcəkdir.

Şuşa Bəyannaməsində silahlı qüvvələrimizin müasir tələblərə uyğun olaraq yenidən formalaşdırılması və modernləşdirilməsi istiqamətində birgə sərəfərin göstərilməsi, onların müdafiə qabiliyyətlərinin və hərbi təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinə yönələn tədbirlərin həyata keçirilməsi, iki ölkənin silahlı qüvvələrinin birlikdə fəaliyyət qabiliyyətinin artırılması, müasir texnologiyalara əsaslanan silah və sursatların idarə olunmasının sıx əməkdaşlığı və bu məqsədlə qəsbəbələrimiz bir-birinin ardınca işğaldan azad olundu: Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan, Hadrut, Qubadlı

dünya müharibəsi illərində qaçqın dalgası sayəsində Qarabağda ermənilərin sayı daha da artmışdı. 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qurulanda Ermənistan Respublikası Azərbaycanca qarşı torpaq iddiası irəli sürmüşdü. Bu zəmində silahlı toqquşmalar baş vermişdi, azərbaycanlılar öz atababaları toqquşmalarından zorla qovulub 300 mindən çox sakini da öz yaşayış yerlərindən məhrum edilərək respublikanın 62 şəhər və rayonunda, 1600-dən çox məskunlaşma obyektində məcburi köçkün həyatı yaşamağa başladılar. XX əsrin sonlarında Ermənistanın Azərbaycanca növbəti təcavüzü nəticəsində Azərbaycan torpaqlarının 20 faizdən çox hissəsi, başqa sözlə, 17 min kvadratkilometrə yuxarı ərazi, o cümlədən, qədim və gözəl Şuşa şəhəri işğal olundu.

30 il ərzində artıq keçmişdə qalan "Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi"nin sülh yolu ilə, danışıqlar masası arxasında, beynəlxalq hüquq əsasında ədalətli şəkildə həll olunması üçün səylə çalışan Azərbaycan Respublikası 2020-ci il sentyabrın 27-nə qədər məhz bu istiqamətdə fəaliyyət göstərdi. Lakin ermənilərin bütün cəbhə boyu genişmiqyaslı hücumu keçməsi və Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyinin qeyri-konstruktiv mövqeyi münasibətinin hərbi yolla həlləndirilməsinə, heç bir digər yolun qalmadığını sübuta yetirdi.

Böyük qürur hissi ilə qeyd etməliyik ki, 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı rəşadətli və qalib Azərbaycan Ordusunun uğurlu hərbi əməliyyatları nəticəsində ermənilərin zəbt etdiyi şəhər və qəsbəbələrimiz bir-birinin ardınca işğaldan azad olundu: Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan, Hadrut, Qubadlı

Qeyd edək ki, Şuşa Bəyannaməsi tarixi Qars Müqaviləsindən 100 il sonra imzalanmışdır. 1921-ci il oktyabrın 13-də imzalanan bu müqavilə bəyan edirdi ki, Naxçıvanın təhlükəsizliyinin qərarını Türkiyədir. Şuşa Bəyannaməsi isə Qarabağın qarantını Türkiyə olduğunu təsbit etdi. Bəyannamədə göstərilir: "Tərəflərdən hər hansı birinin fikrincə, onun müstəqilliyinə, suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə, beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərinin toxunulmazlığına və ya təhlükəsizliyinə qarşı üçüncü dövlət və ya dövlətlər tərəfindən təhdid və ya təcavüz edildiyi təqdirdə, onlar birgə məsləhətləşmələr aparacaq və bu təhdid və ya təcavüzün aradan qaldırılması məqsədilə BMT Nizamnaməsinin məqsəd və prinsiplərinə müvafiq təşəbbüs həyata keçirəcək, bir-birinə BMT Nizamnaməsinə uyğun zəruri yardım göstərəcəklər. Bu yardımın həcmi və forması təxirə salınmadan keçirilən müzakirələr yolu ilə müəyyən ediləcək birgə tədbirlər görülməsi üçün müdafiə ehtiyaclarının ödənilməsinə qərar verəcək və Silahlı Qüvvələrin güc və idarəetmə strukturlarının əlaqələndirilməsi fəaliyyəti təşkil olunacaqdır".

Bundan başqa, müqavilə nəqliyyat-kommunikasiya kimi strateji məsələləri də əhatə edir. Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyev bununla bağlı bildirmişdir ki, "Bəyannamədə Zəngəzur koridorunun açılması ilə bağlı çox açıq ifadələr öz əksini tapıb. Bu da İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra yaranmış yeni geosiyasi vəziyyətin nəticəsidir. Bu gün biz Türkiyəyə və Azərbaycanı dəmiryol və avtomobil yolu ilə birləşdirəcək Zəngəzur dəhlizi haqqında növbəti danışıqlar, bizi əməli-praktik işlərə də dəhlizi, bu koridoru yaradırıq".

Şuşa Bəyannaməsinin həm 15 iyun - Qurtuluş günü, həm də Qars müqaviləsinin bağlanması 100-cü ildönümü ətrafında məhz Şuşa şəhərində imzalanması təsadüfi sayılmamalıdır. Bu bəyannamə Azərbaycanca və Türkiyəyə qarşı ikili standartlar mövqeyindən yanaşan, regionda siyasi maraq və nüfuz uğrunda mübarizə aparın dövlətlərə dərin mənəvi bəyannamənin imzalanması zəruri olduğunu göstərir. Hər bir məsələ çox böyük önəm daşıyır".

Torpaqlarımız işğaldan azad edildikdən sonra bütün yaşayış məntəqələrimizin bərpası, ərazilərimizin minalardan təmizlənməsi istiqamətində, bu əsrəngiz diyarın sakinlərinin öz dadda-baba yurdlarına təhlükəsiz qayıdışı və firavan yaşayışı istiqamətində sürətli və möhtəşəm abadlıq-quruculuq işləri gedir. Azərbaycan Prezidentinin 7 may

2021-ci il tarixli sərəncamı ilə Şuşa şəhərinin tarixi görkəminin bərpası, əvvəlki şöhrətinin özünə qaytarılması və ənənəvi doğum mədəni həyatına qovuşması, eləcə də Azərbaycanın çoxəsrlik zəngin mədəniyyətinin, memarlıq və şəhərsalma sənətinin parlaq incisi kimi beynəlxalq aləmdə təbliğ məqsədilə Şuşa şəhəri Azərbaycan mədəniyyətinin paytaxtı elan edilmişdir.

Sərəncamda göstərilir: "Ordu-muzun qətiyyətlə mübarizəsi ilə tarixi ədalət bərpa edilmiş və 2020-ci il noyabrın 8-də Şuşa şəhəri işğaldan azad olunmuşdur. Şəhərə, onun tarixi-mədəni irsinə və təbiətinə vurulmuş zərərin təxirəsalınmadan inventarizasiyası aparılmış, bərpa işlərinə başlanılmışdır. Bərpa-quruculuq işlərinin təşkilində çevikliyi və səmərəliliyi təmin etmək üçün Şuşada dövlət idarəetməsinə də böyük diqqət yetirilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin işğaldan azad olunmuş ərazilərdə ilk xüsusi nümayəndəsi məhz Şuşa rayonuna təyin edilmişdir. Tarixi-mədəni əhəmiyyəti və Azərbaycan xalqı üçün müstəsna mənəvi dəyərə malik olması Şuşaya xüsusi qayğı və həssaslıqla yanaşılmasını zəruri edir. Bu baxımdan, Şuşada dövlət idarəetməsinin və hüquq tənzimləmənin daha da təkmilləşdirilməsi şəhərdə tarixi-mədəni irsin bərpasına və qorunub saxlanmasına xidmət etmək üçün, onun daim inkişafına şərait yaradacaqdır".

Bir məqamı da vurğulamaq istərdik ki, Şuşa təkcə Azərbaycan mədəniyyətinin paytaxtı elan edilmişdir. Çox fərəhli haldır ki, Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti Təşkilatına (TÜRKSÖY) üzv ölkələrin Mədəniyyət Nazirələrinin Daimi Şurasının Türkiyənin Bursa şəhərində bu yaxınlarda keçirilən iclasında Şuşa şəhəri 2023-cü il üçün "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" seçilmişdir. TÜRKSÖY-un Baş katibi bildirmişdir ki, Azərbaycan dahi sənətkarlar, mədəniyyət xadimləri bəxş etmiş Şuşa şəhərini dirəltməklə, buraya yeni nəfəs gətirmək çox zəruridir: "Azərbaycana o qədər dahi sənətkar bəxş etmiş şəhəri dünyaya tanımaq istəyirik. Bu mübarək yurda yeni nəfəs gətirməliyik. Biz təşkilat olaraq bunun üçün elimizdən gələni edəcəyik".

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, ölkəmizin birinci xanımı Mehriban Əliyevanın mədəniyyət incisi, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün Mehriban xanım daqıq, məqsədyönlü, ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalması, təhsilimiz, elimizdən inkişafı istiqamətində göstərdiyi xidmətlər, gördüyü dəyərli işlər xalqımız üçün, millətimiz üçün, vətənimiz üçün müstəsna əhəmiyyəti malikdir. Ulularımızdan bizlərə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sə